

ВПЛИВ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА НА ВЕЛИЧИНУ ФІНАНСОВОГО РЕЗУЛЬТАТУ

Фінансовий результат є найбільш узагальнюючим показником діяльності підприємства, одною з найважливіших цілей його існування. Як свідчать наукові публікації з цієї тематики, існує по крайній мірі два принципових підходи до розрахунку фінансових результатів:

– метод порівняння доходів і витрат (метод «витрати – випуск»), при якому по основній діяльності підприємства доходи від реалізації порівнюються з повною собівартістю продукції чи послуг і в результаті отримуємо показники прибутку або збитку;

– метод порівняння власного капіталу підприємства, при якому порівнюється величина власного капіталу на початок і кінець звітного періоду і визначається його приріст (тобто прибуток) чи зменшення (збиток) [1, с. 30].

Не вдаючись в деталі існуючих підходів в розрахунку фінансових результатів, які активно обговорюються на наукових конференціях та публікуються в наукових виданнях, зосередимо увагу на використуваному в Україні методі порівняння доходів та витрат та впливу на величину фінансового результату обраної підприємством облікової політики.

В Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» дається визначення: «облікова політика – сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності» [2, с. 2]. Організація бухгалтерського обліку регламентується згаданим Законом, Національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку та іншими нормативними документами. При цьому саме положення (стандарти) відіграють суттєву роль в формуванні облікової політики підприємства, оскільки передбачають використання тих методів, процедур та варіантів ведення бухгалтерського обліку, які може вибрати підприємство. Це в повній мірі стосується обліку фінансових результатів, оскільки чим більша можливість підприємства у

виборі різноманітних варіантів, тим більше можливостей у фінансових менеджерів для маневру при прийнятті управлінських рішень.

Серед багатьох факторів, що мають вплив на величину фінансових результатів, розглянемо методи нарахування амортизації основних засобів та методи оцінки вибуття запасів, які передбачені Положеннями (стандартами) 7 «Основні засоби» та 9 «Запаси». Саме амортизаційні відрахування та матеріальні витрати займають суттєву питому вагу у величині витрат та собівартості продукції, робіт та послуг.

Так, Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» передбачено 5 варіантів методу нарахування амортизації основних засобів: прямолінійний, зменшення залишкової вартості, прискореного зменшення залишкової вартості, кумулятивний і виробничий [3, с. 9]. Не вдаючись в деталі розрахунку суми амортизаційних відрахувань при кожному методі, відмітимо наступне.

Прямолінійний метод нарахування амортизації передбачає рівномірний розподіл початкової (відновлювальної) вартості, яка амортизується, на кожен рік експлуатації. Його використання є традиційним у вітчизняній економіці і він має нейтральний вплив на рівень фінансових результатів.

Всі інші методи нарахування амортизації основних засобів є методами прискореного розподілу вартості по роках експлуатації, тобто в перший рік розраховується найбільша сума, а наступні все менша і менша. Такий підхід має логічне пояснення – основні засоби в перші роки є новими, експлуатуються найбільш інтенсивно і цілком закономірно втрачають більшу частину своєї вартості. Зрозуміло, що такі методи доцільно використовувати до активної частини основних засобів, зокрема високопродуктивної технологічної техніки, транспортних засобів, комп'ютерів тощо. При використанні методів прискореної амортизації фінансовий результат діяльності підприємства при всіх однакових обставинах буде неоднаковим – в перші роки меншим, в інші більшим через різну величину витрат.

На величину фінансових результатів значний вплив мають методи оцінки вибуття запасів. Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» передбачено використання таких методів: ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів; середньозваженої собівартості; собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО); нормативних витрат; ціни продажу [4, с. 6]. Зазначимо, що до 2004 року цим Положенням було передбачено використання ще одного методу – собівартості останніх за часом надходження запасів (ЛІФО).

На наш погляд, суттєвий вплив на величину фінансових результатів мають методи оцінки – середньозваженої собівартості, ФІФО і ЛІФО – і, особливо, в період суттєвих інфляційних процесів. Так, при методі ЛІФО фінансові результати занижувались, а методи середньозваженої собівартості і ЛІФО в певній мірі завищували фінансові результати. Тому, очевидно, що метод ЛІФО був виключений з П(С)БО 9 «Запаси» з двох причин: він занижував платежі в бюджет і в певній мірі знижував інвестиційну привабливість підприємства у зв'язку з заниженням фінансових результатів.

Слід зазначити, що підприємство самостійно вибирає варіанти ведення бухгалтерського обліку, які передбачені відповідними Положеннями (стандартами), і формує свою облікову політику. Наведене вище свідчить, що фінансовий менеджмент може використовувати різноманітні методи розрахунку облікових фінансових показників (в тому числі фінансових результатів) з метою ефективного прийняття управлінських рішень. При цьому в одному випадку використовуються варіанти, передбачені П(С)БО, які збільшують величину фінансового результату, а в іншому – зменшують.

Перелік джерел інформації:

1. Рета М.В., Пляка Г.О. Сучасні проблеми обліку фінансових результатів діяльності підприємств. Вісник НТУ «ХПІ». 2015. №25 (1134). С. 25-34.
2. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». №996-XIV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби». URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>.
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси». URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>.